

07.11.2023

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo.lvm@gov.fi

Valtioneuvoston asetus ilmailulta rajoitetuista alueista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

HEL 2023-013340 T 03 00 00

Tausta

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja valtioneuvoston asetukselta ilmailulta rajoitetuista alueista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Fintraffic Lennonvarmistus Oy on ilmailulain (864/204) 107 §:ssä tarkoitettua ilmatilan hallintaa ohjaavan käsikirjan (ASM-käsikirja) mukaisesti valmistellut ilmatilapaketti, jolla tehdään muutoksia ilmatilarakenteisiin. Muutokset perustuvat ilmailualan toimijoilta saatuihin, Liikenne- ja viestintävirastolle toimitettuihin muutosesityksiin.

Tarkoitus on päivittää kieltoalueita, rajoitusalueita ja tilapäisiä erillisrausalueita koskevat koordinaatit Puolustusvoimien toimintaedellytysten turvaamiseksi rajoittamatta kuitenkaan tarpeettomasti siviili-ilmailua. Tarkoituksena on päivittää ilmailulta rajoitetuista alueista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 § sekä liitteet 2 ja 3 vastaamaan näitä tarpeita. Lisäksi asetukseen lisättäisiin uusi 9 a §, jossa on takaisinviittaus ilmailulain rangaistussäännöksiin.

Ilmailulain (864/2014) 11§:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan rajoittaa ilmailua tai kieltää se valtion johtamisen, maanpuolustuksen, rajavalvonnan, pelastustehtävien tai varautumisen kannalta tärkeiden kohteiden ja alueiden yläpuolella taikka ympäristön suojelemisen kannalta valtakunnallisesti tärkeiden alueiden yläpuolella.

Lausunto

Asetuksella muutetaan sen 6 §:ää, 9 a §:ää ja liitettä 2. Nämä muutokset ovat Helsingin kaupungin kannalta erittäin vähäisiä.

07.11.2023

Ilmailulain 11 §:än perustuvalla asetuksella voidaan määrätä kielto- ja rajoitusalueita vain laissa säädetyistä syistä. Näitä syitä ovat valtion johtamisen, maanpuolustuksen, rajavalvonnan, pelastustehtävien tai varautumisen kannalta tärkeät kohteet taikka ympäristön suojelemisen kannalta valtakunnallisesti tärkeät alueet. Tällä perusteella rajoitetut/kielletyt lentoalueet ovat syiltään melko suppeita, eikä rajoituksia voida tältä kantilta määrätä esim. luonnonsuojelualueille, tapahtuma-alueille tai muuten herkkien alueiden päälle.

Helsingin kaupunkiympäristön toimialalla ei varsinaisesti ole lausuttavaa asetuksen muuttamisesta, mutta toimiala kiinnittää huomiota kaupunki-ilmailun murrokseen ja pitää jatkossa tärkeänä huomioida kaupunki-ilmailun osalta seuraavat näkökulmat.

Kaupunki-ilmailun kehityksestä

Kaupunki-ilmailu on tällä hetkellä nopeasti kehittyvä, murrostilassa oleva ala maailmanlaajuisesti. Kalusto sähköistyy, automatisoituu ja monipuolistuu, ja etenkin miehittämättömän ilmailun rooli kasvaa sekä alusten määrän että liiketoimintapotentiaalin suhteen nopealla vauhdilla. Etenkin droneille on nähtävillä useita käyttömahdollisuuksia, kuten mm. terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen liittyvät kiireelliset kuljetukset, lämpökamerakuvaukset, erilaiset tutkimus- ja valvontatehtävät sekä kaupunkilogistiikka.

On varsin todennäköistä, että automatisoidut, miehittämättömät ilmalukset tulevat yleistymään kaupunkien ilmatiloissa. Koska kehitys saattaa olla hyvinkin nopeaa, julkisen sektorin on tärkeää osata varautua ilmatilan moninaisiin käyttötapoihin ja erilaisten operoijien saapumiseen markkinoille, mukaan lukien ulkomaiset dronet ja operaattorit. Mikäli kaupunki-ilmailu yleistyy, tulee samalla tarve valvonnalle ja kontrollille kasvamaan. Lento-operaatioiden turvallisuuden lisäksi on tärkeää huomioida myös yhteiskunnan toimintavarmuuteen ja maanpuolustukseen liittyvä turvallisuus.

Käytännön esimerkkejä

Dronet ovat jo käytössä Helsingin ilmatilassa. Pelastuslaitos käyttää dronejen lämpökamerakuvauksia apuna tulipalojen syttymispaikan selvittämisessä. Kaupunkiympäristön toimialalla tehdään droneavusteisesti esim. ilmakuvauksia ja työmaavalvontaa. Merkittävä operoija on myös Helsingin poliisi esim. valvonta- ja rikospaikkatutkimusten dokumentointitehtävissä. Google Wing on jo varannut ilmatilan Vuosaaren sataman päältä, mikä mahdollistaa esim. kiinalaisvalmisteisten dronejen kuvaustoiminnan alueella.

07.11.2023

Forum Virium on parhaillaan käynnistämässä kokeiluluonteisia pilotteja EU-rahoitteisessa AiRMOUR-hankkeessa yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa. Pilotteina ovat esim. paikallisen sairaalan ja tuotevaraston välinen säännöllinen tavaralogistiikka sekä pelastusapuvälineiden vienti merelle. Piloteista tavoitellaan oppeja mm. dronelogistiikan toimintavarmuudesta ja ympäristöystävällisyydestä, sekä samalla myös sosiaalisesta hyväksyttävyydestä.

Ilma-alukset urbaanissa ympäristössä

Helsingin kaupunkiympäristön toimiala tunnistaa tarpeen kielto-, rajoitus- ja erillisvarausalueiden määrittelylle. Ilmatilavarausten lisäksi olennainen osa lentotoimintoja ovat nousu- ja laskeutumispaikat. Vaikka ilmatilan hallinta ja määrittely kuuluu valtion viranomaisille, Helsingin kaupunkiympäristö korostaa valtion ja kaupungin yhteistyön merkitystä kielto- ja rajoitusalueiden konkreettisessa määrittelyssä. Tämä on välttämätöntä, jotta erilaisten herkkien toimintojen alueet tulevat huomioitua myös ilmatilan käytössä ja matkaketju on kokonaisuutena mahdollinen. Herkkien toimintojen alueita voivat olla lausuntopyynnössä mainittujen valtion johtamisen, maanpuolustuksen, rajavalvonnan, pelastustehtävien tai varautumisen kannalta tärkeiden kohteiden lisäksi esim. yhteiskunnan huolto- ja toimintavarmuuden kannalta kriittiset alueet, kuten satama- ja voimalaitosalueet, merkittäviä yleisömääriä keräävät tapahtuma-alueet sekä toisaalta myös merkittävät Natura- ja luonnonsuojelualueet, esimerkiksi lintujen pesimäalueet.

Ilma-alusten toimiessa urbaanissa ympäristössä on kielto- tai rajoitusalueiden määrittelyn lisäksi erittäin tärkeää varmistaa kaluston toimintavarmuus sekä tunnistaa mahdolliset maanpäälliset riskit ja ympäristöhäiriöt. Riskien arviointiin vaikuttavat esim. kaluston koko, paino ja lentokorkeus, reittioptimointi sekä operointitiheys ja -aika. Reitit tulee suunnitella maanpäällinen toiminta huomioiden ja siten, että riskialueet ovat tarvittaessa väistettävissä (esim. päiväkotien tai koulujen pihat).

Helsingin kaupunkiympäristö pitää lähtökohtaisesti hyvänä, että siviili-ilmailua ei rajoiteta tarpeettomasti. On kuitenkin huomioitava, että lupahakemuksia tulee olla mahdollisuus hylätä, mikäli toimijasta tai sen tarkoitusperistä ei ole varmuutta, tai niitä haetaan kaupungin tai valtion kannalta em. herkkien toimintojen alueille.

Kaupungin rooli kielto- ja rajoitusalueiden määrittelyssä

Helsingin kaupunkiympäristö pitää mahdollisena ratkaisuna pääkaupunkiseudun ilmatilan hallinnan osalta U-spacen määrittelyä. U-Space on digitaalinen, 3-ulotteinen alue, joka mahdollistaa sekä miehitettyjen että miehittämättömien ilma-alusten lentämisen samassa ilmatilassa

07.11.2023

turvallisesti, ja jossa voidaan määritellä mm. kielto-, rajoitus ja erillisva-
rausalueita. U-Spacen tulee olla digitaalisesti reaaliaikainen, ja alueva-
rausten lisäksi siihen tulee kytkeä reaaliaikaiset tiedot tilassa liikkuvista
tahoista. Tällä hetkellä U-Spacen määrittelytyössä ollaan vasta alku-
vaiheessa, eikä ilmatilan hallinnasta vastaavasta tahosta ole tietoa. On
kuitenkin selvää, että asiassa tarvitaan kaupungin ja valtion sekä palve-
luntarjoajien (USSP, U-Space service provider) välisen yhteistyön tiivistä-
mistä, jotta sekä ilmatilan että nousu- ja laskeutumispaiikkojen (Verti-
port) väliset matkaketjut saadaan toimimaan saumattomasti ja turvalli-
sesti, ja verkosto suunniteltua siten, että se palvelee mahdollisimman
tehokkaasti operoijien tarpeita.

Helsingin kaupunkiympäristö pitää tärkeänä, että ilmatilan hallinnassa
otetaan huomioon kaupunkien maankäyttö ja intressit, ja että kaupunki
pystyy tulevaisuudessa osallistumaan kielto- ja rajoitusalueiden määrit-
telyyn U-Spacen avulla – hyvässä yhteistyössä valtion viranomaisten
kanssa. Kaupungeilla on reaaliaikaista dataa karttapalvelussa mm.
luonnonsuojelualueista sekä tapahtumista, jotka myös tulisi huomioida
kaupunki-ilmailussa lupia myönnettäessä. Lisäksi kaupungeilla on
asiantuntemusta viestintään ja vuorovaikutuksen järjestämiseen, millä
saattaa olla erittäin tärkeä merkitys ristiriitaisiksi koettujen asioiden hy-
väksyttävyyden kannalta.

Lisätiedot

Christina Suomi, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 37321
christina.suomi(a)hel.fi

Satu Tarula, johtava yleiskaavasunnittelija, puhelin: 09 310 37164
satu.tarula(a)hel.fi

07.11.2023

Rikhard Manninen
maankäyttöjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.